

Handläggare: Anneli Rydström, Lena Alksten   Till
Telefon: 08-508 22 068, 08-508 24 551   Skärholmens stadsdelsnämnd

Reviderad äldreboendeplan för region Västra Söderort

Förvaltningens förslag till beslut

Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens reviderade äldreboendeplan och överlämnar den till äldreförvaltningen.

Steinunn Á Håkansson
Stadsdelsdirektör

Birgitta Thulén
T.f avdelningschef

Sammanfattning

Stadsdelsförvaltningarna Hägersten-Liljeholmen, Skärholmen och Älvsjö har reviderat den gemensamma äldreboendeplanen för Västra Söderort, enligt uppdrag från äldreförvaltningen.

Antalet äldre över 80 år minskar fram till år 2018 för att därefter öka. I Västra Söderort finns ett brett utbud av olika boendeformer för äldre som drivs i såväl egen regi som på entreprenad och av privata utförare. Förvaltningarnas samlade bedömning är att utbudet av vård- och omsorgsboende kan tillgodose behovet under de närmaste åren. Seniorboende och trygghetsboende samt en alltmer utvecklad hemtjänst med specialteam, hemsjukvård och tillgång till dagverksamhet kan komma att innebära ett minskat behov av vård- och omsorgsboende.

Förvaltningarna ställer sig positiva till en fortsatt omstrukturering av lämpliga servicehus till trygghetsboende. Trygghetsboende är en ny boendeform utan krav på biståndsbeslut, som på ett bra sätt kan tillgodose äldres behov av trygghet,

social samvaro och självständighet. I takt med införande av trygghetsboende kan efterfrågan på servicehusboende komma att minska.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom äldreomsorgsavdelningen i samverkan med stadsdelsförvaltningarna Skärholmen och Älvsjö. De fackliga organisationerna har informerats den 9 december 2010 och pensionärsrådet den 13 januari 2011.

Bakgrund

Stadsdelsnämnderna har i uppdrag att revidera sina regionvisa äldreboendeplaner från 2009 och överlämna dessa till äldreförvaltning för samordning, senast under januari 2011. Äldreförvaltningen avser att ta upp äldreboendeplanerna i samband med underlag för budget för år 2012 och inriktning för år 2013 och 2014.

Stadsdelsnämnderna Hägersten-Liljeholmen, Skärholmen och Älvsjö ingår i region Västra Söderort. Stadsdelsförvaltningarna har under flera år följt behovet och samverkat i planeringen av äldreboende. I äldreboendeplanen från 2009, som nämnderna fattade beslut om i januari 2009, bedömde stadsdelarna att behovet kan tillgodoses.

Boendeformer för äldre

Stockholms stad erbjuder äldre flera olika boendeformer. Det finns vård- och omsorgsboende för äldre med omfattande omvårdnadsbehov, profilboende som riktar sig till äldre med särskilda behov, korttidsvård för t.ex. växelvård och avlastning för anhörigvårdare samt servicehusboende. För dessa boendeformer behövs ett biståndsbeslut. Vård- och omsorgsboende ingår i stadens valfrihetsmodell vilket innebär att den äldre efter biståndsbedömning har möjlighet att välja vård- och omsorgsboende.

För lägenhet i seniorboende och den nya boendeformen trygghetsboende, ställer sig den äldre i kö hos Bostad Stockholm. Inget biståndsbeslut krävs. I bilaga 3 finns en beskrivning av de olika boendeformerna.

Befolkningsutveckling och behov

USK

Stockholms stads Utrednings- och statistikkontor (USK) har på uppdrag av äldreförvaltningen gjort en framskrivning av det framtida äldreomsorgstagandet. Som underlag ligger stadens officiella befolkningsprognos, Prognos 10 (t.o.m.

2019) med en förlängning fram till 2040 för hela staden. Antaganden har gjorts om vissa hälsoförbättringar på lång sikt som antas medföra en lägre genomsnittlig konsumtion av äldreomsorg. Framskrivningen tar endast hänsyn till demografiska förändringar som ökad medellivslängd och ålderssammansättning.

Utgångspunkten för konsumtion av äldreomsorg har varit situationen i oktober 2009. Befolkningsprognos och äldreomsorgstagare 2009-2040 för Västra Söderort som omfattar Hägersten-Liljeholmen, Skärholmen och Älvsjö, se bilaga 1. Nedan presenteras valda delar.

Befolkning i Västra Söderort

	*2009	2010	2011	2012	2013	2014	2018	2020	2030	2040
65- år	17 203	17 610	18 010	18 420	18 780	19 270	21 160	22 020	27 570	32 480
65-79 år	11 130	11 640	12 140	12 630	13 120	13 680	15 660	16 460	19 730	22 630
80-år	6 073	5 970	5 870	5 780	5 660	5 590	5 500	5 560	7 830	9 860
90-år	1 129	1 230	1 250	1 270	1 290	1 330	1 240	1 180	1 200	1 820

USK, 2009 samt prognos 2010-2040 * Befolkning 2009-12-31.

Antal äldreomsorgstagare, vård- och omsorgsboende

	*2009	2010	2011	2012	2013	2014	2018	2020	2030	2040
Totalt	934	940	940	940	940	950	950	960	1 160	1 460
80-år	769	770	770	760	750	750	720	710	870	1 140
90- år	300	330	330	340	340	350	340	320	310	470

* 2009 faktiska uppgifter 2009 (oktober)

Av USK:s prognos framgår att antalet äldre över 80 år minskar i regionen med 470 personer från 2010 till 2018. Antalet äldre över 90 år ökar något fram till 2014. Antalet äldre över 80 år är som lägst år 2017-2018 i regionen (som lägst i Älvsjö 2014-2016, Hägersten-Liljeholmen 2017 och Skärholmen 2021) för att därefter öka.

Under de närmaste åren 2011-2013 beräknas det finnas ett behov av 940 platser i vård- och omsorgsboende för att sedan öka något till 960 platser 2020.

Faktiska behovet av platser oktober 2010

Förvaltningarna har följt upp det faktiska behovet/köp av platser i vård- och omsorgsboende och servicehusboende. I oktober 2010 köpte förvaltningarna 951 i vård- och omsorgsboende inkl profilboende och totalt ca 1000 platser inkl korttidsplatser.

334 personer bodde på servicehus, varav merparten i den egna stadsdelen eller inom regionen. 27 personer bodde på servicehus i andra stadsdelar utanför region.

Redovisning av utbud av boendeformer och platser i Västra Söderort

Stadsdelsförvaltningarna har uppdaterat den tidigare förteckningen från 2009 över de boendeformer och antal platser som finns inom regionen, se bilaga 2.

Inom regionen finns vård- och omsorgsboende, profilboende och korttidsboende som drivs i egen regi, på entreprenad och privat regi. Det finns också servicehus, trygghetsboende och seniorboende.

Västra Södersort har under 2011 ett totalt ett utbud av 1 708 platser i äldreboende. I regionen finns det bl.a. 972 platser i vård- och omsorgsboende. I regionen har utbudet av korttidsplatser minskat. Utbudet av servicehuslägenheter har minskat då omvandling skett till trygghetsboende. I regionen finns det 353 servicehuslägenheter (exkl. Skärholmens servicehus som successivt omvandlas till trygghetsboende). När Skärholmens servicehus omvandlats till trygghetsboende kommer det att finnas 234 lägenheter i trygghetsboende

I dagsläget (januari 2011) är 30 servicehuslägenheter outhyrda. Samtidigt finns det kö till servicehusen. Det är dock svårt att få en rättvisande bild av hur många personer som står i kö, då den äldre kan stå kvar i kön när man tackat nej till ett erbjudande eller fått en lägenhet på annat servicehus. Exempelvis står 13 personer i kö till Trekantens servicehus. Av dessa är det en person som inte fått erbjudande medan de andra tackat nej en gång och står kvar i kön.

Det finns 45 lediga platser på vård- och omsorgsboende i regionen och 21 personer står i kö.

Förändringar inom stadsdelarna som genomförts, pågår eller planeras handlar om omvandling av servicehus till trygghetsboende, upphandling av vård- och omsorgsboende samt planering av nya vård- och omsorgsboenden i privat regi.

Hägersten-Liljeholmen

Kastanjens servicehus omvandlades i september 2010 till trygghetsboende. I februari 2011 flyttar Kastanjens vård- och omsorgsboende till Axelsbergs vård-

och omsorgsboende, som byggts om från servicehus. I lokalerna på Kastanjen planerar en privat utförare att starta ett vård- och omsorgsboende.

Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende, 128 platser och Åsengårdens vård- och omsorgsboende, 29, drivs på entreprenad. Axcgårdens vård- och omsorgsboende, 49 platser, ingår i stadsdelsnämndens aktivitetsplan 2011. Central upphandling har påbörjats och ett övertagande planeras att kunna ske under våren 2012.

Axelsbergs vård- och omsorgsboende, 54 platser, planeras att ingå i stadens centrala upphandling med start i 2012.

I stadsdelen finns det tre servicehus, Axelsberg, Fruängsgården och Trekanten, totalt 260 servicehuslägenheter.

Skärholmen

Skärholmens servicehus håller på att omvandlas till ett trygghetsboende. I dag är 42 lägenheter klara och när omvandlingen är helt klar i årsskiftet 2011-2012 finns det 144 lägenheter. Det finns inga servicehuslägenheter att förmedla i stadsdelen på grund av omvandlingen till trygghetsboende.

Fastighetsägaren Micasa planerar ett seniorboende för syn- och hörselskadade samt döva personer i den tomställda huskroppen om 41 lägenheter inom Skärholmens Trygghetsboende som ska vara färdigställt i juli 2013.

Den verksamhet som bedrivs i egen regi i Skärholmen består av 121 platser för personer med demenssjukdom på vård- och omsorgsboende, samt profilboende med 7 platser för personer med frontallobsdemens och 11 platser för personer med sjukdomen Chorea Huntington. Sätra vård- och omsorgsboende ingår i stadsdelsnämndens aktivitetsplan.

I privat regi i Skärholmen finns det totalt 175 platser på vård- och omsorgsboende med inriktning somatik och demens samt 6 korttidsplatser.

Älvsjö

Före detta Långbrobergs servicehus har under år 2010 omstrukturerats, varav den ena delen har hyrts ut till en privat vårdgivare, Attendo Care AB, som tillsammans med Micasa har byggt om det till vård- och omsorgsboende, resterande del av servicehuset omstruktureras till trygghetsboende och beräknas vara klart 2012.

Älvsjö servicehus har 93 lägenheter.

Älvsjö sjukhem ingick i stadens centralupphandling av vård- och omsorgsboenden under 2010 och drivs sedan 1 november 2010 på entreprenad av Carema Care AB.

Solberga vård- och omsorgsboende ingår i stadsdelsnämndens aktivitetsplan för 2014.

Dagverksamhet

Inom regionen finns det en dagverksamhet som riktar sig till personer med somatiska sjukdomar och fyra dagverksamheter som är inriktade på att ge äldre med demenssjukdom stimulans samt avlastning för anhörgivårdare. Personerna har biståndsbeslut som kan variera från 1-5 dagar i veckan utifrån den enskildes individuella behov.

Dagverksamhet, ofta i kombination med hemtjänst, kan innebära att den äldre ges ökade möjligheter att på kvar hemma, om han eller hon önskar det. Deltagarna i dagverksamhet benämns gäster.

Hägersten-Liljeholmen

Dagverksamheten Solkatten på Fruängsgårdens servicehus har 12-14 gäster per dag. 25 gäster är inskrivna i dagverksamheten.

Dagverksamheten Eternellen i Aspudden har 17-18 gäster per dag. 28 gäster är inskrivna i verksamheten. I mars 2011 flyttas dagverksamheten till nya ombyggda lokaler vid Axelsbergs servicehus.

Skärholmen

Dagverksamheten vid Sättra vård- och omsorgsboende tar emot 15 gäster varje dag. 28 gäster är inskrivna på dagverksamheten.

Älvsjö

Dagverksamheten på Älvsjö servicehus riktar sig till personer med somatiska sjukdomar och tar emot 12 gäster per dag. Totalt är 33 gäster inskrivna i dagverksamheten.

Dagverksamheten på Solberga vård- och omsorgsboende har 10 gäster per dag med totalt 18 inskrivna gäster.

Förvaltningens synpunkter och förslag

I Västra Söderort finns ett brett utbud av olika boendeformer för äldre som drivs i såväl egen regi som på entreprenad och av privata utförare.

Förvaltningarnas samlade bedömning är att utbudet av vård- och omsorgsboende kan tillgodose behovet under de närmaste åren. Enligt USK behövs det 940 platser i vård- och omsorgsboende 2011. Det finns en viss risk för överkapacitet av vård- och omsorgsboende i regionen. Valfrihetsmodellen för vård- och omsorgsboende innebär samtidigt att de äldre har rätt att välja vård- och omsorgsboende.

Antal äldre över 80 år minskar fram till 2018 i regionen. I regionen finns det 972 platser i vård- och omsorgsboende samt 33 platser i profilboende. Till detta kan ytterligare 36 platser i vård- och omsorgsboende tillkomma i privat drift vid Kastanjen. Seniorboende och trygghetsboende samt en alltmer utvecklad hemtjänst med specialteam, hemsjukvård och tillgång till dagverksamhet kan också komma att innebära ett minskat behov av vård- och omsorgsboende.

I regionen finns servicehusen, Axelsberg, Fruängsgården, Trekanten och Älvsjö. Efterfrågan på servicehus minskar. En anpassning av antal servicehuslägenheter utifrån efterfrågan har genomförts under de senaste åren. I regionen har förvaltningen avvecklat servicehus, framför allt till förmån för nystartade seniorboenden och trygghetsboenden. Servicehus har också byggts om till vård- och omsorgsboende.

En viktig fråga är också servicehusens standard. Hygienutrymmena på Axelsbergs och Trekantens servicehus uppfyller inte arbetsmiljökraven enligt Arbetsmiljöverket. Arbetsmiljöverket anser att storleken på nuvarande hygienutrymmen inte på ett bra sätt medger hjälp av två medarbetare vid omvårdnad av de äldre. Om inte åtgärder vidtas får både förvaltningen och Micasa betala vite på 2 mnkr vardera per servicehus. Arbetsmiljöverkets beslut har överklagats.

Förvaltningarna ställer sig positiva till en fortsatt omstrukturering av lämpliga servicehus till trygghetsboende. Trygghetsboende är en ny boendeform utan krav på biståndsbeslut, som på ett bra sätt kan tillgodose äldres behov av trygghet, social samvaro och självständighet. I takt med införande av trygghetsboende kan efterfrågan på servicehusboende komma att minska.

Förvaltningarna kan se att det behövs en översyn av rutinerna kring köhanteringen till servicehus för att få en bättre bild över behovet. Personer står idag kvar i kön till ett servicehus då de tackat nej eller erbjudits lägenhet på annat servicehus.

Förvaltningarna kommer även fortsättningsvis att följa behovet och anpassa utbudet utifrån efterfrågan.

Bilagor

Bilaga 1: Befolkning och äldreomsorgstagare 2009 samt prognos 2010-2040 för Västra Söderort (Älvsjö, Hägersten-Liljeholmen och Skärholmen), utdrag ur rapporten "Framskrivning av äldreomsorgsbehov i Stockholms stad 2010-2040", Stockholms Stads Utrednings- och Statistikkontor AB

Bilaga 2: Utbud av boendeformer och antal platser i Västra Söderort

Bilaga 3: Beskrivning av boendeformer för äldre